

Briselē, 2021. gada 25. novembrī
(OR. en)

13816/1/21
REV 1

LIMITE

TELECOM 416

PIEZĪME

Sūtītājs:	prezidentvalsts
Saņēmējs:	Pastāvīgo pārstāvju komiteja / Padome
Temats:	Digitālās tiesības un principi – politikas debates

Eiropadome ir uzsvērusi digitālās pārkārtošanās nozīmi Eiropas labklājībai, drošībai un konkurētspējai un mūsu sabiedrības labbūtībai. Šajā kontekstā tā norādīja, ka Komisijas paziņojums "Digitālais kompass līdz 2030. gadam – Eiropas ceļam digitālajā gadu desmitā" ir solis uz priekšu Eiropas digitālās attīstības maršruta nosprašanās nākamajai desmitgadei ¹.

Digitālās tehnoloģijas pārveido katru mūsu dzīves aspektu un piedāvā vēl nebijušas iespējas. Covid-19 pandēmija ir radikāli mainījusi digitalizācijas lomu un uztveri mūsu sabiedrībā un tautsaimniecībā un to paātrinājusi. Tomēr tā ir arī palielinājusi digitālo plaisu Eiropas Savienībā ne vien starp labi savienotām pilsētu teritorijām un lauku un attāliem rajoniem, bet arī starp tiem, kuriem ir iespēja pilnā apmērā izmantot bagātīgu, pieejamu un drošu digitālo vidi, un tiem, kuriem šādas iespējas nav.

¹ Eiropadomes locekļu paziņojums, 2021. gada 25. marts.

Lielie digitālie uzņēmumi ir arvien vairāk pastiprinājuši savu ietekmi, un to darbījumbārbības modeļi un visaptverošā kontrole pār mūsu datiem dod tiem iespēju ietekmēt mūsu demokrātisko procesu. Digitālās tehnoloģijas palielina plaisu starp nabadzīgajiem un privilēģētajiem; tās ietver daudz risku, kas saistīti ar drošumu, drošību un izvēles un pamatbrīvību ierobežošanu. Privātuma pārkāpumi, nelikumīga satura un produktu izplatīšana, dezinformācijas un kibernetizācijas izplatība, iedzīvotāju masveida novērošanas risks, cenzūra tiešsaistē un algoritmiskā neobjektivitāte var kavēt taisnīgu un nediskriminējošu privāto un publisko pakalpojumu sniegšanu iedzīvotājiem un izplatās arvien plašāk. Minētās problēmas var apdraudēt Eiropas dzīves stilu un sabiedrības modeli. Digitālā pārkārtošanās zināmā mērā atgādina vēsturisko attīstību, kurā tehnoloģijas un progress ietekmē mūsu sociālo struktūru.

Eiropas Savienībai ir iespēja un pienākums palīdzēt saviem iedzīvotājiem pārejā uz digitālās sabiedrības laikmetu, kurā iedzīvotāji var mazināt digitālā brieduma trūkumu, apzinoties savas digitālās tiesības, un kurā valdības var skaidri definēt, ko tās sagaida no tehnoloģiju nodrošinātājiem, lai tiktu garantētas personas tiesības un brīvības un nodrošināta vide steidzami risināmu sabiedrības problēmu risināšanai.

Saskaņā ar "Digitālo kompasu" 2030. gadam Eiropas Savienībai ir redzējums par digitāli pārveidotu Eiropu līdz 2030. gadam atbilstoši Eiropas vērtībām. Tā ir Eiropa ar inovatīviem uzņēmumiem un pilntiesīgiem iedzīvotājiem uz cilvēku vērstā, iekļaujošā, pārtikušā un ilgtspējīgā digitālā sabiedrībā. Nesen pieņemtais "Ceļš uz digitālo desmitgadi" ir pirmais pasākums virzībā uz mūsu digitālās līderības palielināšanu un iespēju nodrošināšanu iedzīvotājiem un uzņēmumiem, tādējādi padarot digitalizāciju par ekonomikas izaugsmes un sociālās labklājības virzītājspēku Eiropā. Komisija patlaban izstrādā digitālās tiesības un principus, kas nodrošinās ilgtspējīgu, uz cilvēku vērstu un vērtībās balstītu digitālo pārkārtošanos, un tā plāno līdz gada beigām nākt klajā ar priekšlikumu kopīgas svinīgas deklarācijas veidā.

Minētā deklarācija, kurā izklāstītas ES digitālās tiesības un principi, ir iecerēta kā atsaucēs sistēma visiem eiropiešiem, lai informētu tos par tiesībām, brīvībām un principiem, kas nostiprināti Eiropas Savienības tiesiskajā regulējumā, dotu iedzīvotājiem pilntiesīgas iespējas tos izmantot un palīdzētu nodrošināt, ka tos ievēro tiešsaistē tieši tāpat kā bezsaistē. Tās uzdevums būtu sniegt norādes politikas veidotājiem kopīgos centienos definēt Eiropas kursu uz ilgtspējīgu un uz cilvēku vērstu digitālo pasauli un izveidot stingru pamatu ES politikas intervences pasākumiem ceļā uz Eiropas digitālo pārveidi. Tādējādi šī deklarācija varētu kļūt arī par globālu kritēriju to sociālo un ētikas jautājumu risināšanai, kuri izriet no digitālās pārkārtošanās.

Kopš šīs iniciatīvas paziņošanas paziņojumā par "Digitālo kompasu" šā gada martā Komisija ir aktīvi sazinājusies ar iedzīvotājiem un attiecīgajām ieinteresētajām personām, lai dotu tiem iespēju paust savu viedokli. 2021. gada maijā Komisija sāka plašu sabiedrisko apspriešanu tiešsaistē par digitālo principu kopuma projektu, kura pamatā ir vairākas galvenās jomas atbilstīgi paziņojumā par "Digitālo kompasu" noteiktajām jomām: vispārēja piekļuve interneta pakalpojumiem; vispārēja digitālā izglītība un prasmes, lai cilvēki varētu aktīvi piedalīties sabiedriskajā dzīvē un demokrātijas procesos; piekļūstami un uz cilvēku vērsti digitālie publiskie pakalpojumi un pārvalde; piekļuve digitālajiem veselības pakalpojumiem; atvērta, droša un uzticama tiešsaistes vide; bērnu un jauniešu aizsardzība un viņu iespēju palielināšana tiešsaistes telpā; Eiropas digitālā identitāte; piekļuve digitālām ierīcēm, sistēmām un pakalpojumiem, kas atbilst klimata un vides standartiem; antropocentrisko algoritmu ētiskie principi.

Komisija rīkoja arī līdzdalības darbseminārus pilsoniskajai sabiedrībai, mērķorientētas aptaujas un apspriešanos ar bērniem un viņu pedagogiem. Komisija veica arī Eiropabarometra aptauju, lai apkopotu viedokļus dalībvalstīs dažādās vecuma grupās, īpašu uzmanību veltot jauniešiem un atšķirīgajai sociālajai videi. Minētie apspriešanās pasākumi ir snieguši neatsveramu pienesumu deklarācijas projekta izstrādē, un tā priekšlikumu Komisija ierosinās pēc TTE padomes sanāksmes.

- Apspriešanās apliecināja plašu atbalstu Eiropas deklarācijai par digitālajām tiesībām un principiem. Eiropabarometra aptaujas rezultāti liecināja, ka liels skaits (82 %) iedzīvotāju uzskata par lietderīgu izstrādāt un popularizēt kopīgu Eiropas redzējumu par digitālo sabiedrību, izveidojot tiesību, principu un vērtību sarakstu.
- Turklāt 77 % iedzīvotāju norādīja, ka vēlētos uzzināt vairāk par savām tiesībām tiešsaistes vidē, un ievērojami liels skaits iedzīvotāju (34 %) arī norādīja, ka viņi nav zinājuši, ka arī tiešsaistē ir jāievēro tādas tiesības kā vārda brīvība, privātums vai nediskriminēšana.
- Respondenti, kas piedalījās sabiedriskajā apspriešanās, bieži uzsvēra, ka Eiropas digitālajai sabiedrībai vajadzētu būt balstītai Eiropas vērtībās un ka šādas digitālas sabiedrības "Eiropas ceļā" ļoti svarīgi ir nevienu neatstāt novārtā.

Minēto apspriešanās pasākumu rezultāti tiks ņemti vērā priekšlikumā Eiropas deklarācijai par digitālajām tiesībām un principiem. Šī deklarācija būs balstīta arī uz jaunākajām deklarācijām (piemēram, Lisabonas deklarācija, Berlīnes deklarācija un Tallinas deklarācija) un tādām dalībvalstu iniciatīvām kā Spānijas Digitālo tiesību harta, Itālijas Interneta tiesību deklarācija, Portugāles Cilvēktiesību harta digitālajā laikmetā vai Dānijas Baltā grāmata par labāku sociālo līgumu ar lielo tehnoloģiju uzņēmumiem, vai Slovēnijas, Čehijas Republikas, Slovākijas un Austrijas neoficiālo dokumentu "Tiesiskuma veicināšana digitālajā vidē – cilvēktiesībās balstīta pieeja jaunām un topošām digitālajām tehnoloģijām".

Ņemot vērā minēto, ministri ir aicināti atbildēt uz turpmāk uzdotajiem jautājumiem, ko paredzēts apspriest.

1. Vai Eiropas deklarācijā par digitālajām tiesībām un principiem būtu jānosaka turpmākā rīcība nākamajā desmitgadē un vai tai jābūt kā pirmajam pasākumam globāla kritērija ieviešanā sadarbībā ar tiem partneriem, kas atbalsta ES demokrātiskās vērtības?
2. Vai piekrītat, ka iepriekš minētās jomas veido stabilu pamatu visaptverošai deklarācijai par digitālajiem principiem digitālajā desmitgadē?